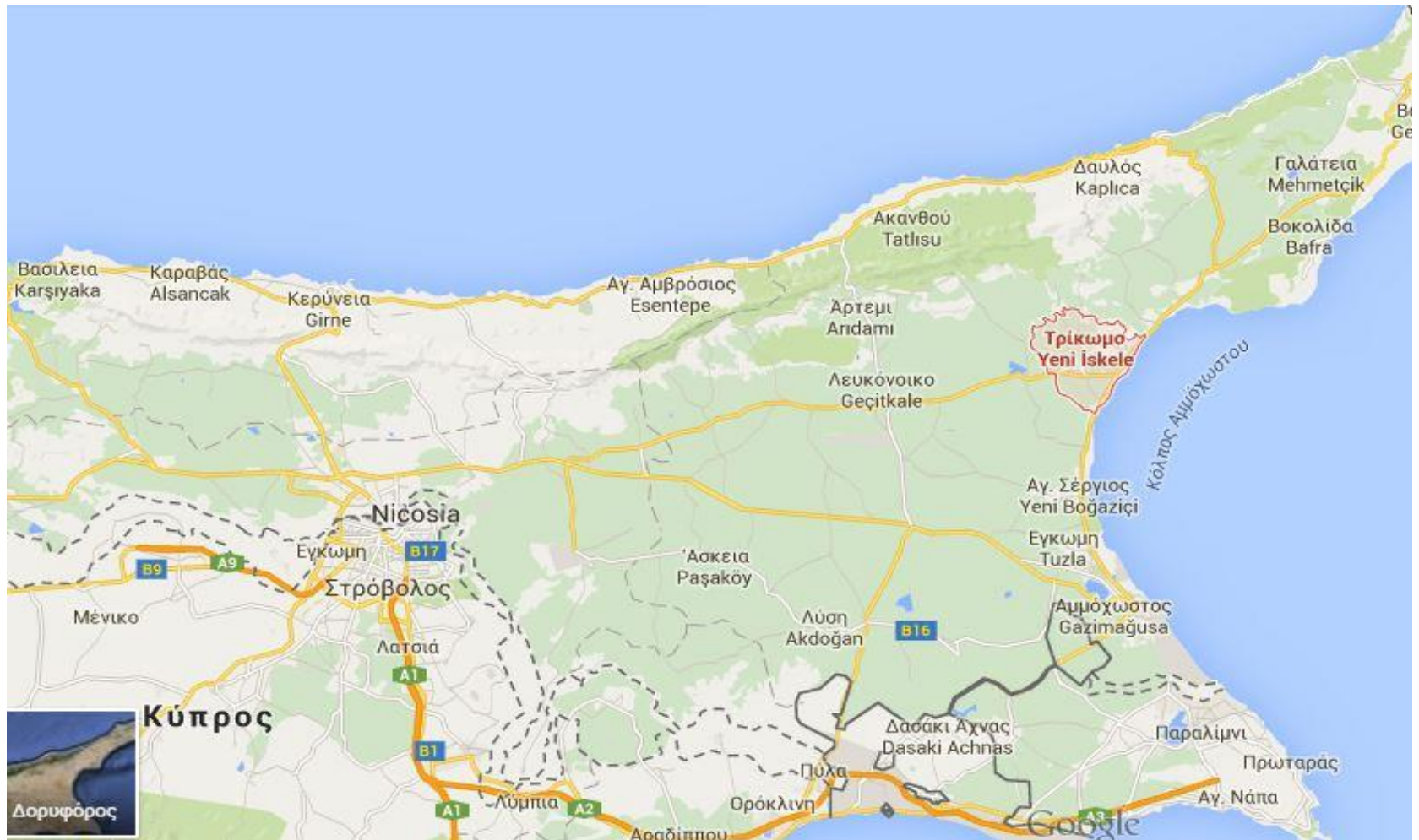

ΤΡΙΚΩΜΟ

ΕΡΕΥΝΑ από τη
Γεωργία Μ
Στ'1

Το Τρίκωμο

Ονομασία

- Το Τρίκωμο είναι ένα από τα μεγαλύτερα κατεχόμενα χωριά της Μεσαορίας. Τ' όνομά του το πήρε από τις τρεις κώμες δηλαδή τα τρία γειτονικά χωριά που υπήρχαν στην περιοχή, τα οποία με το πέρασμα του χρόνου ενώθηκαν και έγιναν ένα ενιαίο χωριό, το Τρίκωμο.

Εκκλησίες και παρεκκλήσια

- Στο χωριό υπήρχαν δύο μεγάλες εκκλησίες και δώδεκα παρεκκλήσια. Οι δύο εκκλησίες χώριζαν το χωριό σε δύο ενορίες, της Παναγίας και του Αγίου Γεωργίου. Η εκκλησία της Παναγίας ήταν πολύ αρχαία και σήμερα οι κατακτητές την χρησιμοποιούν ως μουσείο. Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου ήταν νεότερη.
- Τα δώδεκα παρεκκλήσια που υπήρχαν φανέρωναν τη βαθιά θρησκευτικότητα των κατοίκων. Του Αγίου Ιακώβου, του Αγίου Δημητρίου, του Αγίου Θωμά, της Αγίας Αναστασίας, του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, του Αγίου Μάμα, της Αγίας Βαρβάρας, της Παναγίας της Ελεούσας, του Αγίου Επιφανείου, της Αγίας Αικατερίνης και του Αγίου Νεκταρίου.

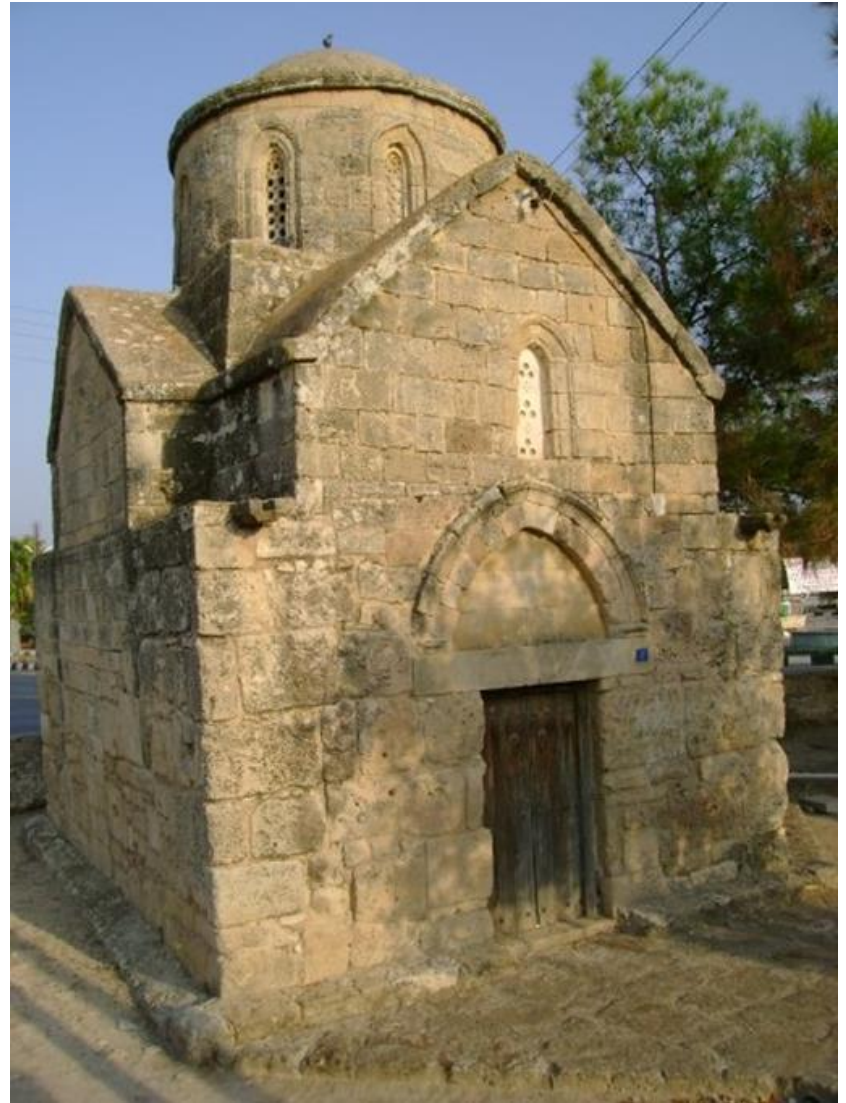
Το παρεκκλήσι του Αγίου Ιακώβου

- Το αρχαιότερο παρεκκλήσι είναι του Αγίου Ιακώβου ή Άη- Άκουφου όπως το αποκαλούσαν οι κάτοικοι. Κατάλοιπο της Φραγκοκρατίας του Τρικώμου. Πρόκειται για ένα κομψότατο αρχιτεκτόνημα, κτισμένο τον 15ο αιώνα, το οποίο αποτελεί γνήσιο δείγμα σταυρικού τύπου με τρούλο. Στο εσωτερικό του ο ναός είναι εξ ολοκλήρου ασπρισμένος, ενώ το τέμπλο του έφερε τέσσερεις μεταβυζαντινές εικόνες. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ποικίλα χρωματιστά πιάτα παλιάς λαϊκής τέχνης που είναι εντοιχισμένα στους τοίχους του ναού. Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσιάζει το δάπεδο από τσιμέντο, το οποίο φέρει πέντε οπές σκεπασμένες με τετράγωνα πλάκες και από τις οποίες μπορούμε να διακρίνουμε θαμμένα κόκαλα ανθρώπινων σκελετών. Αναφέρεται, ότι κάποτε μια βασίλισσα της Ρουμανίας εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ από το εκκλησάκι που αποφάσισε να κτίσει πανομοιότυπο του στο παλάτι της. Κατά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974, το εκκλησάκι του Αγίου Ιακώβου λεηλατήθηκε από του Τούρκους αλλά ευτυχώς δεν καταστράφηκε. Το 2009 δύο κλεμμένες εικόνες, του Χριστού και της Παναγίας που προέρχονται από το εκκλησάκι του Αγίου Ιακώβου ανευρέθηκαν στην Ελβετία και κατασχέθηκαν από τις Ελβετικές Αστυνομικές Αρχές. Οι δύο εικόνες, έργο του κρητικού αγιογράφου Μελετίου, αγιογραφήθηκαν το 1620 και έκτοτε κοσμούσαν το μικρό τέμπλο του παρεκκλησίου του Αγίου Ιακώβου μέχρι την τουρκική εισβολή του 1974. Εκ τότε η τύχη των εικόνων αγνοείτο. Οι εικόνες αυτές επιστράφηκαν στην Εκκλησία της Κύπρου.

Το εκκλησάκι του Αγίου Ιακώβου έχει μετατραπεί πρόσφατα από τις «αρχές» του ψευδοκράτους σε γραφείο Τουρισμού.

- (<http://noctoc-noctoc.blogspot.com.cy/2010/11/chapel-of-ayios-iakovos-saint-jacob-in.html>)

Άγιος Ιάκωβος

Επαναπατριζόμενες εικόνες του Αγίου Ιακώβου

Σωματεία Τρικώμου

Στην είσοδο του χωριού φιγουράριζε το μεγαλόπρεπο οίκημα του σωματείου «Νέος Αιών», που πήρε το όνομα αυτό, γιατί ιδρύθηκε το 1900. Ιδρυτές του σωματείου ήταν μια φιλοπρόοδη ομάδα εκλεκτών μελών του Τρικώμου, με πρωτεργάτη τον διδάσκαλο Ιάκωβο Χρ. Κουμίδα. Το 1948 απέκτησε ιδιόκτητο οίκημα στην είσοδο της κοινότητας του Τρικώμου.

Αρκετά χρόνια αργότερα δημιούργησε ποδοσφαιρική ομάδα, η οποία το 1970 εντάχθηκε στις τάξεις της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (ΚΟΠ) ως ομάδα Γ΄ κατηγορίας.

Μετά την τουρκική εισβολή του 1974, το σωματείο έγινε προσφυγικό. Ο «Νέος Αιώνας» επαναδραστηριοποιήθηκε το 1976 στη Λεμεσό και συμμετείχε στο πρωτάθλημα Β΄ κατηγορίας 1976-77 καταλαμβάνοντας τη 9η θέση. Μέχρι το τέλος της δεκαετία του '70 συμμετείχε στη Β΄ κατηγορία.

Ποδοσφαιρική ομάδα «Νέος Αιών»

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2000

Το σωματείο του «Νέου Αιώνα» στη Λεμεσό

Αναγέννηση Τρικώμου

- Υπήρχε ακόμη ένα σωματείο το οποίο έφερε τ' όνομα «Αναγέννηση Τρικώμου ».

Ασχολίες κατοίκων

- Στις απέραντες εκτάσεις, στα νότια του Τρικώμου, καλλιεργούσαν το σιτάρι και το κριθάρι. Ολόκληρη η παραγωγή συγκεντρωνόταν σε τρεις μεγάλες αποθήκες που κτίστηκαν μετά το 1960 για το σκοπό αυτό.
- Η περιοχή στα βόρεια του χωριού ήταν κατάφυτη με ελιές και χαρουπιές. Οι κάτοικοι του Τρικώμου ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Μετά το 1960 όμως πολλοί πήγαιναν και στην Αμμόχωστο κι εργάζονταν στις οικοδομές, στις τουριστικές επιχειρήσεις και στη βιομηχανία.
- (*«Η κατεχόμενη γη μας», Υπουργείο Παιδείας- Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Λευκωσία, 1991*)

Γυμνάσιο Τρικώμου

Στο Τρίκωμο λειτούργησε ιδιωτική Σχολή απο το 1935 αρχικα διτάξια, που έγινε σταδιακά εξατάξια. Το 1969 μετονομάστηκε αρχικά σε Οικονομικό Γυμνάσιο Τρικώμου και στη συνέχεια, με τη λειτουργία και Πρακτικού τμήματος σε Γυμνάσιο Τρικώμου, γι' αυτό και οι περισσότεροι κάτοικοι του χωριού ήταν μορφωμένοι και κατάφεραν να εξασφαλίσουν σημαντικές θέσεις εργασίας στο δημόσιο. Ακόμη αρκετοί νέοι από τα γύρω χωριά έρχονταν να φοιτήσουν στο Γυμνάσιο του Τρικώμου.

Διασκέδαση κατοίκων

- Οι νέοι του Τρικώμου μαζί με τις οικογένειές τους και τους φίλους τους πήγαιναν τις Κυριακές μετά την εκκλησία στα σινεμά του χωριού, το «Ελλάς» και το σινεμά του «Νικολαΐδη», για ν' απολαύσουν τις παλιές καλές ταινίες της δεκαετίας του '60. Οι άντρες πήγαιναν στα καφενεία ή στα οικογενειακά κέντρα που βρίσκονταν στο Πογάζι του Τρικώμου.

Η συμμετοχή του Τρικώμου στον αγώνα του 1955-59

- Ο Γιαννής Στυλλή ήταν απόφοιτος του δημοτικού σχολείου Τρικώμου και εργαζόταν ως οικοδόμος. Πρωτοστάτησε στην ίδρυση των σωματείων ΣΕΚ και “Νέος Αιών” Τρικώμου. Εντάχθηκε στην ΕΟΚΑ το 1956 στις ομάδες κρούσεως Τρικώμου και πέρασε στο Τρίκωμο πρωτοστάτησε στον απελευθερωτικό αγώνα του 1955-59. Δύο παλικάρια έχασαν τη ζωή τους για την πατρίδα τους. Πρόκειται για τον Στυλλή Γιαννή και τον Νίκο Καραντώνη σχεδόν από όλα τα τμήματα της Οργάνωσης, συνεργαζόμενος με τους αντάρτες της περιοχής του. Βοηθούσε στην κατασκευή βομβών και όπλων. Έλαβε μέρος σε ενέδρες εναντίον του εχθρού και για πολύ καιρό δεν πήγαινε δουλειά, επειδή οι ευθύνες που είχε αναλάβει στην οργάνωση δεν του άφηναν χρόνο.
- Ο Νίκος Καραντώνης τελείωσε το δημοτικό σχολείο και φοίτησε για δυο χρόνια στο Γυμνάσιο Τρικώμου. Αναγκάστηκε να διακόψει τη φοίτησή του και εργαζόταν ως ελαιοχρωματιστής, για να βοηθήσει οικονομικά τη μητέρα του, επειδή πέθανε ο πατέρας του. Εντάχθηκε στην ΕΟΚΑ την ίδια μέρα με το φίλο του Γιαννή Στυλλή. Έλαβε μέρος σε διάφορες ενέδρες εναντίον των Άγγλων. Κατασκεύαζε νάρκες, χειροβομβίδες και συνόδευε αντάρτες.

- Στις 20 Οκτωβρίου 1958, μαζί με το Γιαννή Στυλλή και άλλους συναγωνιστές τους, είχαν τοποθετήσει νάρκη στο δρόμο μεταξύ του αστυνομικού σταθμού, που βρισκόταν στα Περιβόλια του Τρικώμου, όπου υπήρχε στρατός. Στόχος τους ήταν το αστυνομικό αυτοκίνητο που διακινούσε Άγγλους από τον ένα σταθμό στον άλλο. Για τρεις κατά συνέχεια μέρες τοποθετούσαν τη νάρκη στο δρόμο, χωρίς να πετύχουν το στόχο τους. Ήταν νάρκη πιέσεως, πολύ δυνατή, επιτόπιας κατασκευής. Τη σήκωναν κάθε φορά και την επομένη την επανατοποθετούσαν.
- Στις 24 Οκτωβρίου 1958 την τοποθέτησαν και πάλι. Ο συναγωνιστής του Γιαννής Στυλλή σκέφτηκε να βάλει στην απέναντι πλευρά του δρόμου μια μεγάλη πέτρα, για να υποχρεωθεί το στρατιωτικό όχημα που ανέμεναν να λοξοδρομήσει και να περάσει πάνω από τη νάρκη. Στην προσπάθειά του όμως αυτή πάτησε τη νάρκη, η οποία εξερράγη, σκοτώνοντας ακαριαία τον ίδιο και τραυματίζοντας κρίσιμα το Νίκο. Ο Νίκος, σύμφωνα με τους συναγωνιστές του, αντιλήφθηκε τον κίνδυνο που διέτρεχε ο Γιαννής να πατήσει τη νάρκη και άπλωσε το χέρι του να τον τραβήξει πίσω. Πέθανε την επομένη στο Νοσοκομείο Αμμοχώστου από βλήμα της νάρκης που καρφώθηκε στην καρδιά του.

Ήρωες του Τρικώμου: Γιαννής Στυλλή και Νίκος Καραντώνης

Συνέπειες της τουρκικής εισβολής του 1974

- Η τουρκική εισβολή του 1974 ήρθε αργότερα για να καταστρέψει όσα δημιούργησαν οι κάτοικοι του χωριού με κόπο. Οι εικόνες του πολέμου οδυνηρές. Το χωριό καταστράφηκε και οι κάτοικοι, όσοι κατάφεραν να σωθούν, σκόρπισαν πρόσφυγες στις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου ή άλλοι πικραμένοι επέλεξαν να ξενιτευτούν. Άφησαν πίσω τους τις αναμνήσεις τους, τις περιουσίες τους, τις εκκλησιές τους, τα σπίτια τους, τα σχολεία τους, τις ασχολίες τους, τους τάφους των προγόνων τους για ένα δρόμο που δεν ήξεραν αν θα υπήρχε επιστροφή.
- Σήμερα, μετά από 47 ολόκληρα χρόνια, οι κάτοικοι ελπίζουν ότι κάποια λύση θα βρεθεί, ώστε να επιστρέψουν και πάλι στο αγαπημένο τους χωριό, το Τρίκωμο. Μονιασμένοι και αγαπημένοι θα κτυπήσουν χαρμόσυνα τις καμπάνες του χωριού και θα φτιάξουν αυτό που τόσο βάρβαρα κατάστρεψε τ' άσπλαχνο χέρι του κατακτητή.

- Βιβλιογραφία
- <http://noctoc-noctoc.blogspot.com.cy/2010/11/chapel-of-ayios-iakonos-saint-jacob-in.html>
- <https://el.wikipedia.org/wiki>
- *«Η κατεχόμενη γη μας», Υπουργείο Παιδείας-Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Λευκωσία, 1991*
- Συνέντευξη από την κυρία Σωτήρα Καραντώνη από το Τρίκωμο

Θύμισες

Κάποτε το χωριό μας ήταν γεμάτο από ζωή.

Τα γέλια των παιδιών ξεκούφαιναν τους περαστικούς.

Οι καμπάνες του ηχούσαν χαρμόсуна.

Γάμους, χαρές, πανηγύρια, ξεφαντώματα ...

Οι αγρότες πάλευαν με το παχύ χώμα της Μεσσαορίας.

Οι ντόπιες ελιές, το σταρένιο ψωμί, οι κατακόκκινες ντομάτες χόρταιναν την πείνα του μεροκαματιάρη.

Τα σινεμά, τα καφενεία γέμιζαν τις Κυριακές.

Τα αρώματα από τους ανθούς των δέντρων γέμιζαν την ατμόσφαιρα...

Τώρα όλα βουβά και λυπημένα περιμένουν τους δικούς τους ανθρώπους, τους γνώριμους ...

Περιμένουν να ακούσουν και πάλι τις καμπάνες του Αγίου Γεωργίου και της Παναγίας να ηχήσουν χαρούμενα...

Περιμένουν να δουν τ' αγιο φως της Ανάστασης!

- ΤΡΙΚΩΜΟ ΜΟΥ
ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ
ΝΑΡΘΩ ΚΟΝΤΑ ΣΟΥ
ΠΕΡΙΜΕΝΩ